

ASERTIVNOST

- **DOBRA KOMUNIKACIJA:**

- **OSOBA JE U STANJU DA ISPOLJI I PODELI SA DRUGIMA SVOJE IDEJE, OSEĆANJA, MIŠLJENJE I PLANOVE NA OTVOREN I SPONTAN NAČIN**
- **MEĐUSOBNO RAZUMEVANJE**
- **OSOBA ČUJE IDEJE I MIŠLJENJA I PREPOZNAJE OSEĆANJA DRUGIH**
- **MOŽE SE NAUČITI**

- Postoje tri osnovna modela ponašanja u komunikaciji (komunikaciona stila).
- Jedan je dominantan (ostali se povremeno koriste u zavisnosti od situacije ili sagovornika).
- Razlikuju se po tome koliko se u komunikaciji uvažavaju sopstvena i tuđa prava.

DEFANZIVNO PONAŠANJE

ASERTIVNO PONAŠANJE

AGRESIVNO PONAŠANJE

AGRESIVNI STIL

- osoba se bori za svoja prava ali uglavnom na štetu drugih i bez razmišljanja o posledicama po druge
- njene potrebe i osećanja su na prvom mestu; tuđe mišljenje nije važno, kao ni potrebe drugih
- kod drugih izaziva loša osećanja (bes, ljutnju, povređenost, tugu...)

DEFANZIVNI STIL

- osoba je *pasivna i popustljiva*, uglavnom se povlači i retko bori za ono što želi
- svoja prava stavlja ispod prava drugih; tuđe mišljenje je ispravnije, a tuđa osećanja bitnija od sopstvenih
- kod sebe izaziva loša osećanja (krivica, nesigurnost, bes, inferiornost, neuspešnost...)

ASERTIVNI STIL

- SAMOPOUZDANO, ODGOVORNO I SAMOPOTVRĐUJUĆE PONAŠANJE
- osoba je otvorena, spontana i iskrena
- otvoreno saopštava drugima svoje mišljenje, stavove i osećanja i ne narušava prava drugih
- povećava samopoštovanje i poštovanje drugih

ASERTIVNOST = ODBRANA SVOJIH LEGALNIH PRAVA

OSNOVNO PRAVILO

Imam pravo da se borim za sebe
sve dok time ne ugrožavam druge.

LEGALNA (LIČNA) PRAVA

- 1.** Pravo da kažete drugima kako želite da se ophode prema vama.
- 2.** Pravo da samostalno odlučite koji su vaši ciljevi i kako ćete da živite.
- 3.** Pravo da ne morate da se pravdate ili objašnjavate svoje postupke.
- 4.** Pravo da pogrešite, ali i da snosite posledice greške ili se izvinite.

- 5.** Pravo da promenite sopstveno mišljenje.
- 6.** Pravo da kažete "To mi nije poznato".
- 7.** Pravo da kažete "Ja to ne razumem".
- 8.** Pravo da kažete "To nije moj problem".
- 9.** Pravo da dovoljno dugo razmišljate o onome šta ćete reći.
- 10.** Pravo da tražite informaciju ili pomoć.

**PRAVA SE ODNOSU NA NAS
ALI I NA DRUGE LJUDE!**

ŠTA SE DOBIJA

- Kada se osoba zalaže za svoja prava, ona poštuje sebe i dobija poštovanje drugih.
- Jasnim izražavanjem svojih prava i potreba osoba preuzima odgovornost za sebe i ne prebacuje je drugima.
- Ako ne kaže drugima kako njihovo ponašanje deluje na nju, osoba gubi mogućnost da drugi nešto promene.

- Žrtvujući svoja prava i potrebe osoba daje dozvolu drugima da ne vode računa o njoj i njenim osećanjima i potrebama.
- U meri u kojoj je slobodana da se zalaže za sebe i da to pravo prizna drugima, osoba više dobija od života.
- Tako što ne dozvoljavamo drugima da saznaju kako se osećamo, može biti i način kontrolisanja drugih.

ASERTIVNOST

- Istraživanja su pokazala da je od velike važnosti da se tačno identifikuju situacije u kojima osoba ima problema da bude asertivna.
- Osoba je retko neasertivna u svim oblastima, češće su to tačno određene oblasti.

- Utvrđeno je da postoje **šest oblasti** u kojima su osobe najčešće neasertivne. To su sledeće situacije:

- ✓ **ispoljavanje suprotnog mišljenja**
- ✓ **odbijanje nerazumnih zahteva**
- ✓ **protivljenje kada vidimo da nas koriste**
- ✓ **ispoljavanje pozitivnih osećanja (naklonost, ljubav, pohvala...)**
- ✓ **kada želimo da se približimo ili obratimo nekom**
- ✓ **odbijanje činjenja usluga**

RAZLOZI ZA NEASERTIVNO PONAŠANJE

Većina ljudi nije asertivna iz sledećih razloga:

1. Nikada nisu naučili da budu asertivni od roditelja, vršnjaka i učitelja.
2. Imaju negativno viđenje sebe (da su manje važni).
3. Imaju strah od toga šta će drugi ljudi da pomisle ako se oni zalažu za svoja prava.

ASERTIVNE TEHNIKE

A. PROTEKTIVNE VEŠTINE

B. EKSPRESIVNE VEŠTINE

PROTEKTIVNE VEŠTINE

1. TEHNIKA POKVARENE PLOČE
2. TEHNIKA OTVARANJA
3. TEHNIKA ZAMAGLJIVANJA
4. TEHNIKA VRAĆANJA LOPTE
5. NEGATIVNA ASERCIJA
6. TEHNIKA TAJM OUT-a
7. TEHNIKA KOMPROMISA
8. TEHNIKA PONOVLJENOG ASERTIVNOG ODGOVORA
9. TEHNIKA PARADOKSALNOG ODGOVORA

TEHNIKA OTVARANJA

- za bliske osebe; bez straha od posledica, izražavanje kako pozitivnih tako i negativnih osećanja

- "Čini me nervoznim/om"
- "Povređuje me"
- "Ne dopada mi se"
- "Uznemirava me"
- "Plaši me" ...
- "Sviđa mi se..."
- "Odgovara mi da..."

- Otvaranje - "Osećam se..."
- Razlozi koji objašnjavaju takvo osećanje.
- Tačno izražavanje sopstvenih htenja i želja u odnosu na sagovornika i problematičnu situaciju.
- Smisaoni, realističan i ostvarljiv predlog za razrešenje situacije.
- Zahtev sagovorniku da se iskreno izjasni o predlogu.

Muž: Jesi li spremna? Krećemo.

Žena: Još nisam.

Muž: Požuri onda! Neću da te čekam. Idem da upalim kola...

Žena; Čini me nervoznom kada me tako požuruješ.

Muž: A koliko se tek ja unervozim čekajući te, ovako 'spreman za pokret'...

Žena: Da, ali... volela bih da poštuješ vreme dogovoreno za izlazak, kao što smo se dogovorili.

TEHNIKA ZAMAGLJIVANJA

- Osoba uči da prihvati deo istine u manipulativnoj kritici upućenoj na njen račun, ali da u pogledu procene situacije ostane sopstveni sudija.
- Prvi deo rečenice je “diplomatskog karaktera” jer se sagovorniku priznaje da ima pravo na sopstvenu istinu. U drugom delu dijaloga, osoba realno brani svoje legalno pravo.

Majka: Suknja ti je užasno kratka, zar ne misliš da bi trebalo da nosiš duže suknje? One su sada u modi.

Ćerka: U pravu si. Duže suknje su u modi, ali se uz ovu bluzu najviše slaže baš ova suknja.

TEHNIKA VRAĆANJA LOPTE

- Primenom tehnike osoba se uči da se uspešno nosi sa manipulativnom kritikom.
- Umesto automatizovanih reakcija (kontranapad ili bekstvo), osoba upitnim rečenicama prinudi kritičara da jasno i precizno otkrije šta je zapravo pravi predmet njegove kritike (ponavljanje pitanja dok se ne razjasni primedba).

- Suočavanjem argumenata sa kritičarem, osoba, s jedne strane, ublažava svoj iracionalni strah od kritike i s druge strane prekida kritičke primedbe druge strane u sukobu, jer je ova prinuđena da se konkretno izjasni u čemu se kritika sastoji.

Radnik: Plata za prethodni mesec mi je smanjena, da li mogu da dobijem objašnjenje?

Šef: Nisi dobro obavio svoj posao.

Radnik: Da li biste bili ljubazni da mi kažete konkretnije o propustima

Šef: Uf, pa odakle da počnem...

Radnik: Evo čekam....

Šef: Bilo je tu puno stvari...

Radnik: Da li biste bili ljubazni da mi kažete nešto konkretnije?

TEHNIKA TAJM AUTA

-Ova tehnika je pogodna u rukovanju problemima koji se često javljaju između roditelja i male dece. Analogno sa tajm autom u košarci, osoba u nekom dijaloškom sukobu privremeno "prekida igru", bez upuštanja u raspravu.

- Princip "nema igre" odnosi se samo na dijalog u kome se otkriva da sagovornik ispoljava nerealne zahteve. Inače, "ima igre" u svim drugim situacijama u kojima dijalog teče normalno.

Dete: Idem napolje da se igram.

Majka: Ne slažem se sa tom idejom da izađeš jer si prehladen.

Dete: Ali, hoću napolje, mamice...

Majka: Ne dolazi u obzir.

Dete: A Marko i Nikola su napolju... i igraju se...

Majka: Izaći ćeš kada ti bude bolje.

Dete: Hoću sada! Samo malo...

Majka: Rekla sam ne.

***Dete: Hoću da se igram ispred zgrade!
Hoću napolje ... (ponavija kroz plač)***

Majka: (nastavlja da kuva ručak, bez upuštanja u dalju raspravu)

TEHNIKA PRIZNAVANJA GREŠKE (NEGATIVNA ASERTIVNOST)

- Kod tehnike priznavanja greške osoba se suočava sa strahom od odbacivanja i nesavršenosti. Priznavanje greške u ravnopravnim i emocionalnim odnosima može biti znak zrelosti ličnosti, ali ishitreno prihvatanje krivice u nekim profesionalnim relacijama nije mudra odluka. Postoje situacije u kojima neko treći treba da donese odluku o krivici.

Žena: Jesi li ti normalan? Gde si do sada? Skroz sam se prepala. Trebalo je da dođeš kući pre pet sati.

Muž: Žao mi je što si se uplašila. Trebalo je da ti javim da sam otišao sa kolegama na ručak. I još smo se toliko zapričali da sam potpuno zaboravio na vreme. Trudiću se da se tako nešto ne ponovi.

TEHNIKA KOMPROMISA

- U slučajevima kada se stavovi osoba u dijalogu razlikuju, konfliktnu situaciju, kako u emocionalnim tako i u poluprofesionalnim i profesionalnim odnosima, moguće je ponekad, rešiti jedino kompromisom.
- Nevolja nastaje u onim situacijama kada kompromis iz objektivnih razloga nije moguće postići ili kada je kompromisno rešenje štetno po osobu. Postoje, dakle, stvari oko kojih nije moguće praviti kompromis.

Službenik: Neka pozadina bude plava.

Službenik2: Ma, ne... ja bih radije crvenu.

Službenik: Kakva crvena! Biće grozno... ipak je plava pravi izbor.

Službenik2: Efektnije će biti da stavimo crvenu. Plava je totalni promašaj.

Službenik: A da mi izaberemo neku 'treću' boju?

Službenik2: Pa,... hajde. 'Zlatna sredina'...

TEHNIKA POKVARENE PLOČE

- U odbrani svojih prava osoba treba uporno, dosledno, bez objašnjenja i produbljivanja problema da zahteva da joj druga osoba omogući ostvarenje tog prava.
- Uporan, dosledan i monoton zahtev sagovornika dovodi do ludila - zato se preporučuje uzdržavanje od upotrebe ove tehnike u emocionalno ravnopravnim odnosima. Njena primena može kod partnera ili partnerke izazvati bes i mučninu.

- Uporno ponavljanje jedne (kratke) rečenice.
- Korišćenje tehnike pokvarene ploče nije preporučljivo i u slučajevima kada na "pokvarenu ploču" osobe koja brani neko svoje pravo sagovornik reaguje emitovanjem sopstvene "pokvarene ploče".

Službenica: Ne, ne mogu ići na ručak sa Vama.

Kolega: O... Molim Vas, pođite sa mnom na ručak, neće trajati dugo...

Službenica: Žao mi je, danas imam obaveze.

Kolega: O... Molim Vas, hajdete, ja Vas vodim...

Službenica: Žao mi je, danas imam obaveze...

TEHNIKA PONOVLJENOG ASERTIVNOG ODGOVORA

- Tehnikom ponavljanja asertivnog odgovora osoba teži da uvaži činjenice koje ističe sagovornik, ali uporno brani sopstveno pravo. Prilikom korišćenja ove tehnike dopušta se osobi da, ako je to potrebno, u kratkim crtama opiše svoju poziciju u vezi sa osnovnim problemom.

- Tehnika se bez posledica može primenjivati u sukobu ravnopravnih, emocionalno vezanih osoba. Osobu koja je primenjuje u cilju odbrane ugroženih prava sagovornik ne mora doživljavati kao agresivnu, nametljivu i dosadnu.

Devojka: Dragi, hajdemo večeras u bioskop.

Mladić: Žao mi je, rado bih išao, ali ne mogu. Dogovorio sam se sa Mirkom da gledamo večeras fudbal.

Devojka: Pih... Nema dosadnije stvari na svetu. Tebi je fudbal važniji od mene?

Mladić: Znaš da si mi važnija i da te volim, ali, isto tako, znaš da uživam u fudbalu.

Devojka: Dobro, i šta ako propustiš jednu utakmicu? Sve su iste... oni fudbaleri samo jure za loptom. A meni se tako izlazi... i ide mi se u bioskop.

Mladić: Potpuno razumem da ti ne volis fudbal, ali ja ne mogu da otkažem dogovor s Mirkom.

TEHNIKA PARADOKSALNOG ODGOVORA

- Neki autori oprezno preporučuju da osoba na agresivne primedbe, zloradosti i opaske sagovornika, koristi paradoksalni odgovor u želji da se nekorektnost u komunikaciji vrati agresoru poput bumeranga. Međutim, reakcije tog tipa na agresiju sagovornika, na tankoj su granici između asertivnog i agresivnog ponašanja.

- Korišćenje ove tehnike zahteva od osobe koja je izložena verbalnoj agresiji suptilnost u jezičkom izražavanju i fino prepoznavanje nijansi u komunikaciji.

Momak: Jesi li mogla da obučeš kraću suknju.

Devojka: Nisam, na pranju je.

EKSPRESIVNE VEŠTINE

1. "JA" rečenice naspram "TI" rečenica
2. Reči "NE" bez osećanja krivice